

## תולדות

### **1) בראשית פרק כה**

(כב) וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּה וַתֹּאמֶר אִמָּם לָמָּה זֶה אַנְכִי וְתִלְדָּה לְדָרֶשׁ אֶת־ה':  
(כג) וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גֵימִים [גוֹיִם] בְּבִטְנָהּ וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּעֶיֶד יִפְרְדּוּ וְיִלְאֵם מִלְאֵם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר:

### **2) תרגום אונקלוס בראשית פרק כה פסוק כג**

ואמר ה' לה תרין עממין במעיקי ותרתינ מלכון ממעיקי יתפרשון ומלכו ממלכו יתקף ורבה ישתעביד לזעירא:

### **3) רשב"ם בראשית פרק כה פסוק כג**

ורב יעבוד צעיר. ולכן אהבת את יעקב שאהבו הקב"ה וכדכתיב ואהב את יעקב:

### **4) אבן עזרא בראשית פרק כה פסוק כג**

ורב. הוא הפועל. וכן בן יכבד אב (מלאכי א ו)

### **5) ספר מלאכי פרק א פסוק ו**

בְּן יִכְבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו וְאִם אָב אֵינִי כְבוֹדִי וְאִם אֲדוֹנִים אֵינִי אֵינִי מוֹרָא אָמַר ה' צָב־אוֹת . . .

### **6) ספר איוב פרק יד פסוק יט**

אֲבָנִים יִשְׁתַּקּוּ מִיֵּם תִּשְׁטַף סִפְיָהֶּן עֲפַר אֶרֶץ וְתִקְנֹת אֲנוּשׁ הֶאֱבֹדָתָ:

### **7) חזקוני על בראשית פרק כה פסוק כג**

ורב יעבד צעיר - כאן נגזר על יעקב שיהא גביר לאחיו. אמר רב הונא זכה יעקב רב יעבד צעיר ואם לאו רב יעבד מן הצעיר. ד"א הרבה יעבוד צעיר.

### **8) דעת זקנים מבעלי התוספות על בראשית פרק כה פסוק כג**

ורב יעבוד צעיר - פי' והרבה יעבוד צעיר כלומר זמן גדול כמו יש לי רב:

### **9) רב ש. ר. הירש**

ורב - בשום מקום אין "רב": הגדול בשנים, אלא תמיד: הגדול במספר ועצמה. בסופו של דבר יתברר, כי הרב רק עבד למען הצעיר; מי שנראה עד כה כתיקף, רק הכין את נצחונו של החלש, ועתיד הוא להשתעבד לו מרצונו. נושא הרוח והמוסר יצא כמנצח אחרון ממאבק זה, ואילו רב הכוח לא יושמד, אך יראה מטרה לעצמו להתמסר לצעיר ולרומם את שלטונו.

### **10) העמק דבר על בראשית פרק כה פסוק כג**

ורב יעבד צעיר. אמר ה' לשון דמשתמע בתרי אפי'. דאלו אמר בהחלט שהרב יהיה עבד להצעיר היה אומר ורב יעבוד לצעיר. ואלו אמר בהחלט להיפך היה אומר ורב יעבוד בצעיר. עתה משמעו בשני אופנים. אבל איך שהוא. האחד יעבוד את השני וזה תלוי לפי השעה:

### **11) רד"ק בראשית פרק כה פסוק כג**

לא זכר עמהם מלת את שהיא מורה על הפועל, והנה הדבר מסופק ולא ביאר מי יעבוד את חברו, הרב את הצעיר או הצעיר את הרב, אלא שיש בו מעט ביאור כי ברוב הפועל הוא הראשון . . . והיה זה, שלא התבאר הענין בנבואה הזאת לפי שפעמים יעבוד הרב את הצעיר, כמו שהיה בימי דוד ופעמים יעבוד הצעיר את הרב כמו שהוא היום, ומעט הביאורשיש בנבואה זו כי רוב הימים הרב יעבוד את הצעיר לפיכך היה הפועל ראשון, וכן יהיה אחר שוב שבותינו.

### **12) רש"י על בראשית פרק כה פסוק כג**

מלאם יאמץ - לא ישוו בגדולה כשזה קם זה נופל וכה"א אמלאה החרבה (יחזקאל כו) לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים:

### **13) ספר משכיל לדוד על בראשית פרק כה פסוק כג**

מלאום וכו' לא ישוו וכו'. לא ניחא ליה לרבינו לפרש ע"פ פשוטו דמלאום ר"ל יותר מלאום כמו כי חזק הוא ממנו וכן רבים דא"כ ה"ז יתור נפיש שה"ז נכלל במ"ש אח"כ ורב יעבוד צעיר וממילא שהצעיר הוא יותר מהרב ומה בא זה ללמדנו:

#### 14) אברבנאל בראשית פרק כה פסוק כג

והסבה הד' היא ורב יעבוד צעיר ר"ל שמלבד שאר הסבת עוד תתחברה שמה סבה אחרת לקטטה והריב בין שני הגוים האלה והיא שהרב יהיה משועבד לצעיר והוא הפך הראוי ולכן יתעצ' הרב לצאת מהשעבוד ההוא ולהתגבר על הצעיר כפי הדרך הטבעי והצעיר ישתדל למשול בו כפי ההשגחה העליונה כי הרב ימשול בכח הגופני לפי החומר והצעיר בכח נפשיי כפי השכל ולכן אש המריבה תוקד במ תמיד לא תכבה. וכבר כתב הר"ן שלכן היה עשו וזרעו ראשית צרינו. וח"זל אמר אמלאה החרבה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים. ואמרו כשזה קם זה נופל שחוייב זה באדום ולא באומה אחרת לפי שהיה אח עשו ליעקב בן כבודה כמוהו ולכן תרע עינו באחיו ובכן אמו יתן דופי. ושבראותו שיעקב בחר לו יה ואהבת עולם אהבו וברך את ארצו ואת עשו שנאמר וישם את ארצו שממה כמאמר הנביא בהכרח תפול הקנאה בעשו ובזרעו יען וביען הקנאה לא תמצא כי אם בין השוים וכל שכן בין האחים שהם שוים מכל צד.

15) ואמנם שאר העמים וגם בני ישמעאל ובני קטורה שהיו מבני אברהם כבר ידעו כי ביצחק נקרא לו זרע כי הוא היה בן הגבירה והם בני הפלגשים ואברהם בחייו שלחם מעל יצחק בנו ולכן לא תרע עינם בממשלת ישראל ולא ירעו ולא ישחיתו קדש י"י אשר אהב מה שאין כן בעשו וזרעו כי להיותם שוים באחזה תפול הקנאה שמה וכל עוד שיגבה ידו על עשו ויתנשא על אחיו כי הוא הבכור ובנחלתו יתגבר באמרו גם אנכי יורש עזר כמוך והלא אב אח' לכלנו כ"ש שאני הבכור ולי משפט היתרון והבכורה וכאשר ירים יעקב יגבר על עשו וזרעו כפי הטבת ההשגחה ושפע הברכה העליונה

16) ומזה יתחייב שמוט עשו נמשך מהתנשאות יעקב משום ורב יעבוד צעיר אבל מוט יעקב לא ימשך בעצם מהתנשאות עשו כי הוא יהיה בעונו ועל צד העונש ולזה אמר הכתוב ואלה המלכים אשר מלכו באדום לפני מלך לבני ישראל כי מצד שבימים ההם לא היה מלך על ישראל ולכן מלכו אותם המלכים באדום כמו שראינו שמיד שקם דוד למלך חרבה מלכות אדום ושם דוד עליהם נציבים ונמשך זה עד ימי יהורם אשר בחטאו ולכתו בדרכי אחאב כתוב בו (שם ח' ד') בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה וימליכו עליהם מלך אמנם בבית שני הורקנוס שם אותם שומרים בירושלים והכניסם בברית מילה ובימי אגריפס כאשר נלכדה ירושלים באו גדודי אדום לעזור את יהודה וכל זה מוכיח כי כל הימים אשר הצמיח השם קרן ישראל נתן אדום תחתיו לקיים מה שנא' לצדקת ורב יעבוד צעיר וגם זה היה סבת הרצון והצער שלה.

17) מהאמנם בא הכתוב הזה בלשון בלתי מוכרח שפעמים יראה ממנו שהרב יעבוד לצעיר ופעמים יוכן ממנו שלרב יעבוד הצעיר להודיע שכן יהיה כי בהיו' ישראל רד עם אל ועם קדושים נאמן עשו הרב יעבוד לצעיר יעקב וכאשר ישראל יפשע מקרית עז בחטאו תרגוז הארץ תחת עבד כי ימלוך.